

MÁLTEIGURIN

Tey spæla og leika

Vit kunnu øll at renna dyst og spæla gamlan mann, men altíð rennur Karin fyrst, hon flestar leikir kann.

H. A. Djurhuus

Her brúkar Hans Andrias Djurhuus dyst og spæl og leik um barnaspæl. Men tað sigur ikki, at hesi orð er u eins og kunnu brúkast hvørt um annað.

Ein merkilig útskipting er hend millum sagnorðini 'spæla' og 'leika'.

Fyrr vóru hesi orðini klár. Öll vistu, hvat tað var at spæla. Børn spældu, tey vaksnu spældu kort, og onkur spældu upp á klaver ella floytu, og ikki var tað frítt, at vit hoyrdu um onkran, sum hevði spælt bytt ella – uppafur verri – spælt hund. Orðið 'leika' var minni brúkt. Tað kemur fyrri í kvæðum og fóstum orðingum og ho yrdi annars til poetiskan stíl: leikapetti, talvleikur, leikindir, leikalind, tað leikar tinar í eru á, mangir eru leikir í long-um talvi. Vit kunnu eisini hoyra um onkran, sum ikki var blíður, at hann 'leikaði í', og tað var ikki gamansleikur.

Öll siga leikutoy um tað, sum børn spæla við. Men hetta er nu blivið til eitt leika, fleiri leiku. Hvat bagir orðin 'leikutoy'? Skal sultutoyið eisini skiftast út?

Fyrr evaðu vit sjónleik og trenaðu fótiból, og vit vandu hund. Men nú skuldu vit knappliga venja alt: vit skuldu venja Shakespeare, vit skuldu venja fótiból, og vit skuldu venja Mozart og Schubert. Musikkglad børn, sum sita og øva seg við blokkfloytu, siga nú, at tey venja... (7). Í skúlanum er u bæði øvilsir og rokniystykkir blivin til venjingar. »Roknið venjing 77 og 78 til næstu ferð«, sigur lærarin og hyggur griskur út yvir klassan.

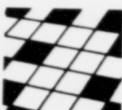
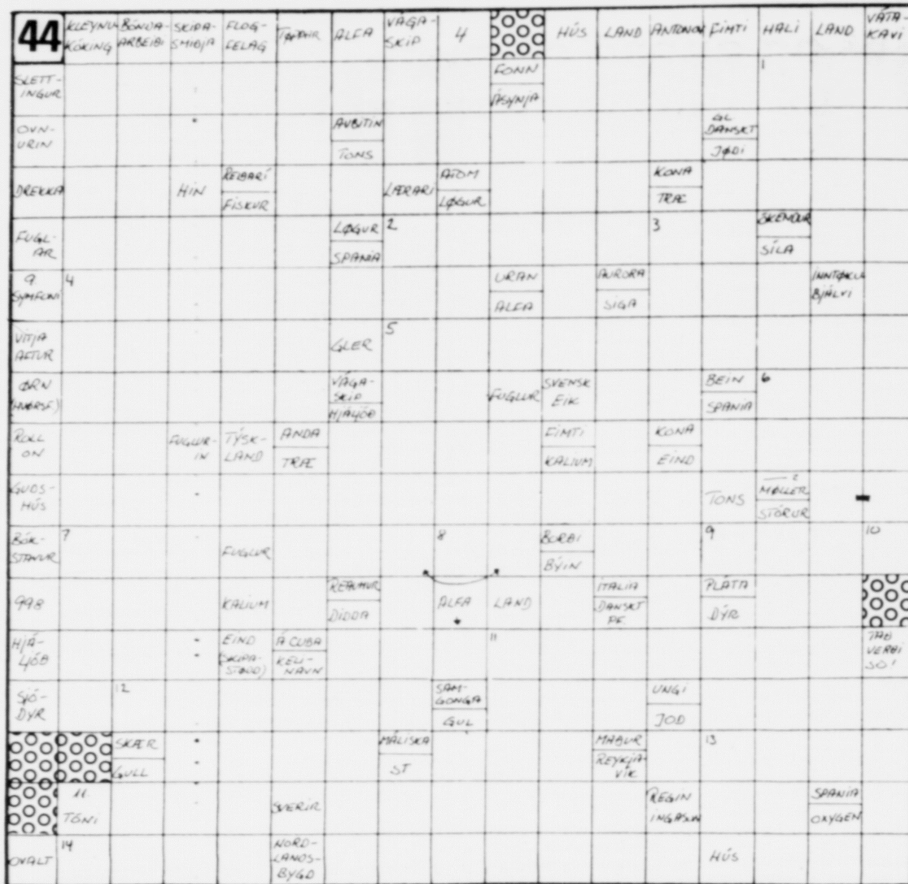
Nú hoyra vit um fótiból leikarar, sum leika dyst, og um hondból leikarar, sum fara at leika móti góðu leikarunum við frálíka venjarunum. Fyrr spældu okkara spælalarar kamp. Hvi er kampur nú blivin til dyst? Hetta er ikki gott at vita. Sakin er tann, at kampur er eitt mergjað, feroyskt orð, skylt við kappu og kempu, meðan dystur er tað fornfranska 'juste' í týðninginum 'hólm-gonga'. Kanska er grundgevingin fyrri útskiptingini tann, at kampur líkast tí danska 'kamp'. Men er hetta nóg góð grund til at skifta?

Ítróttarmenn eru nú bæði rangstaddir og leikbannaðir, teir brestast í brotsteiginum og er u lúgvaðir við leiklok, vissið teir ikki er u komnir undir leikbann. Hvi ikki siga off-side og traffi og dómarin floytaði? Briksla er eitt museumsorð, sum fólk aldri taka til sín. Og tá ið vit kunnu siga Pallas Athena og Annilena og Niklas hjá Pena, so mugu vit eisini kunna siga karantena. At siga 'leiklok' um tað, at kampur in er liðugur, ljóðar kunstugt. Vit hava kloakklok og grýtulok, og »eyguni vór u sum pottalok«, segði skaldið. Og skal spæliplássið hjá børnum fara at eita leikvøllur?

Hetta yvirforbrúkið av 'leika' oyðileggur orðsins poetisku tilveru. Enn ljóðar 'hørpuleikur og kortspæl' nátturligari enn 'hørpuspæl og kortleikur'. Men kanska fer útskiptingin at spæla okkum eitt puss, og so verða teir fortaptu spælsmenninir til glataðar leikarar, sum ikki spæla bót, men leika knøtt við orðunum, soleiðis at málsins farvurka puslispæl verður til sterila puttileik leikmanna.

Tað eitur: Leikar mín hindin um vøllir vitt. Tann, sum trenar leingi og kanska hevur ein góðan tr enara, kann bliva ein góður spælari. Vit venja hund og óvenjing, og vit øva sjónleik og grammatikk. Tað er stór synd at leika hund við málinum.

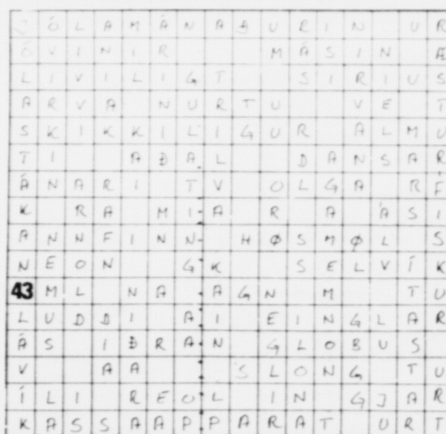
C.

KROSSORÐAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku

Loysnarorðið: JÓLAFRÍÐUR

Vinnari: Brynhild Nysted, Kaldbak

Hvønn leygardag

verður krossorðagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu innsendu loysnirnar. Vinningurin er ein av niðanfyrir nevndu bókum frá Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av hvørja tú best kundi hugsað tær).

Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysnarorðið vera okkum í hendi í seinasta lagi hósdagin. Vinnar verður saman við loystu gátuni kunningjörður í blaðnum næsta leygardagin.

Sendið loysnarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn – og viðmerkið »Krossorðagáta« á bjalvan.

Loysnarorðið:

Navn

Bústaður

Bygd/býur

Lesið føroyskt – hugsíð føroyskt!

- ☐ Fuglar í Nordurhøvum
- ☐ Stjórnskipanarmálið 1946
- ☐ Spell at sólin kom upp
- ☐ Politiska søga Føroya 1814–1906
- ☐ Føroyskir soppar
- ☐ Døgurðabókin
- ☐ Sagan um eplið
- ☐ Heimsatlas
- ☐ Mannakroppurin – og hvussu hann starvar
- ☐ Alfagurt ljóðar mín tunga (fløga/ljóðband)

Bøkur og annað tilfar
– bæði innan og uttan skúlagátt.

FØROYA SKÚLABÓKAGRUNNUR

Ótrúligt tilboð!

BIXIMATUR fyri einans 30 kr.
hetta vikuskiftið.

SKÁIN - N. Finsensgøta 20